

รายงานผลการถอดบทเรียนเกษตรกรต้นแบบ
ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.)
อำเภอศรีราชา จังหวัดสุโขทัย
ข้อมูล ณ วันที่ ๑๙ เดือน กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๖๔

ส่วนที่ ๑ ข้อมูลเกษตรกรต้นแบบ

๑. ชื่อ-สกุล นายคณางค์ บัวน่วม

๓. ที่อยู่ปัจจุบันที่ติดต่อได้ ๑๒๑ หมู่ที่ ๓ ตำบลหนองจิก อำเภอศรีราชา จังหวัดสุโขทัย
โทรศัพท์ ๐๙๙-๐๑๘๒๑๘๒๒.. Facebook <https://www.facebook.com/Nongjik.Agric...> Line -
เกิด พ.ศ. ๒๕๐๐ ปัจจุบันอายุ ๖๔ ปี

๔. สถานภาพ ☐ โสด ☒ สมรส ☐ หย่าร้าง

๕. ระดับการศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น

สถาบันการศึกษา

คณะ/สาขาวิชา

๖. อาชีพปัจจุบัน

☒ ๖.๑ ประกอบอาชีพการเกษตรเพียงอย่างเดียว

☐ ๖.๒ ประกอบอาชีพการเกษตร และประกอบอาชีพอย่างอื่นนอกเหนือจากเกษตร

ระบุ.....

๗. รายได้จากการประกอบอาชีพการเกษตร ๕๐๐,๐๐๐-๖๐๐,๐๐๐ บาท/ปี

๘. เป็นเกษตรกรต้นแบบ ศพก. หลัก เมื่อปี พ.ศ.

ส่วนที่ ๒ ข้อมูลเกี่ยวกับศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.)

๑. สินค้าหลัก อินทผลัม มะยงชิด

๒. แปลงเรียนรู้ มีจำนวน ๑ แปลงเรียนรู้ ประกอบด้วย

๑. แปลงอินทผลัม และเกษตรผสมผสาน

๓. ฐานเรียนรู้ จำนวน ๘ ฐานเรียนรู้ ประกอบด้วย

ฐานเรียนรู้ที่ 1. การปลูกพืชแบบผสมผสาน

ฐานเรียนรู้ที่ 2. การปรับปรุงบำรุงดิน เช่น การทำปุ๋ยหมัก การทำน้ำหมักชีวภาพ เพื่อปรับปรุงดิน

ฐานเรียนรู้ที่ 3. การเลี้ยงปลาในร่องสวน เช่น การเลี้ยงปลาน้ำจืด

ฐานเรียนรู้ที่ 4. การเลี้ยงไก่

ฐานเรียนรู้ที่ 5. การปลูกผักหวานป่า สาคิตการเพาะเมล็ด การปลูก และการดูแลผักหวานป่า

ฐานเรียนรู้ที่ 6. การใช้น้ำอย่างรู้คุณค่า การบริหารจัดการน้ำให้เพียงพอในแปลง เช่น ระบบน้ำหยด

ฐานเรียนรู้ที่ 7. การจัดทำบัญชีลดต้นทุนการผลิต

ฐานเรียนรู้ที่ 8. การใช้พลังงานทดแทน การใช้พลังงานแสงอาทิตย์ในการสูบน้ำ

๔. หลักสูตรการเรียนรู้ จำนวน ๖ หลักสูตร ประกอบด้วย

๔.๑ หลักสูตรหลัก จำนวน ๓ หลักสูตร ประกอบด้วย

การลดต้นทุน การเพิ่มผลผลิต การพัฒนาคุณภาพผลผลิต/การจัดทำมาตรฐานการผลิต

๔.๒ หลักสูตรบังคับ จำนวน ๓ หลักสูตร ประกอบด้วย

เศรษฐกิจพอเพียง เกษตรทฤษฎีใหม่ เกษตรผสมผสาน และการจัดทำบัญชีครัวเรือน

๔.๓ หลักสูตรเสริม จำนวน ๒ หลักสูตร ประกอบด้วย

การจัดทำบัญชีต้นทุนการผลิต การใช้เทคโนโลยีการเกษตรสมัยใหม่ เช่น ระบบน้ำหยด และมินิสปริงเกอร์ (Mini Sprinkler) พลังงานแสงอาทิตย์

๔.๔ หลักสูตรที่มีความโดดเด่นของ ศพก. (ให้ระบุมาร้อยละ ๑ หลักสูตร พร้อมระบุวัตถุประสงค์ เนื้อหา และรูปแบบการถ่ายทอดความรู้)

การใช้เทคโนโลยีการเกษตรสมัยใหม่ คือ การให้น้ำระบบน้ำหยดและมินิสปริงเกอร์ (Mini Sprinkler) โดยใช้พลังงานแสงอาทิตย์ ในการให้น้ำพืชที่เหมาะสมสำหรับไม้ผล ซึ่งน้ำจะถึงบริเวณระบบรากพืชโดยตรง ระบบนี้เป็นระบบที่ประหยัดน้ำได้อย่างแท้จริง เนื่องจากเกิดการสูญเสียให้น้ำน้อยมาก และยังทำให้ประหยัดค่าใช้จ่ายในด้านต้นทุนการผลิตด้วย โดยมีการสาธิตการวางระบบน้ำโดยใช้พลังงานแสงอาทิตย์ให้เหมาะสมกับแปลงเพาะปลูก

๕. การมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนปฏิบัติการบูรณาการของคณะกรรมการขับเคลื่อนงานด้านการเกษตรระดับจังหวัด (การเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนฯ อย่างไรบ้าง ให้อธิบายวิธีการ และแนวทางในการเข้าร่วมจัดทำแผนอย่างละเอียด)

-

๖. การจัดทำแผนปฏิบัติการบูรณาการการขับเคลื่อนการดำเนินงาน ศวก. (แผนราย ศวก.) (มีการจัดทำแผนฯ อย่างไรบ้าง ใครบ้างเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำแผน และให้แนบแผนฯ)

-

ส่วนที่ ๓ ข้อมูลด้านการเกษตรและการทำงานเป็นเกษตรกรต้นแบบศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศวก.)

๑. ผลสำเร็จในกิจกรรมทางการเกษตรของเกษตรกรต้นแบบที่มีการนำวิชาการ เทคโนโลยีการเกษตร มาปรับใช้ใน ศวก. จนเกิดผลสำเร็จในการทำการเกษตร พร้อมเป็นแบบอย่างให้เกษตรกรในพื้นที่

๑.๑ แรงบันดาลใจและจุดเริ่มต้น

๑) อะไรคือแรงบันดาลใจในการเริ่มต้นการปรับเปลี่ยนการทำการเกษตรแบบเดิม ๆ สู่การทำการเกษตรแบบใช้หลักวิชาการหรือเทคโนโลยีในกิจกรรมการเกษตรของท่าน

แรงบันดาลใจเริ่มต้นจากการที่นายคนางค์ บัวน่วม และนางบุญชู บัวน่วม (ภรรยา) ได้รับการแบ่งที่ดินมาจำนวน ๑๓ ไร่ ซึ่งเป็นที่ดินมรดกจาก บิดา-มารดา จึงได้ทำการเกษตรในที่ดินผืนนี้เรื่อยมา โดยเริ่มจากการปลูกข้าวหอมมะลิไว้กิน ซึ่งจะสามารถปลูกได้ปีละครั้ง แบ่งพื้นที่ส่วนหนึ่งไว้สร้างบ้าน และปลูกมะม่วงเพื่อบริโภคในครัวเรือน เนื่องจากในอดีตยังไม่มีระบบชลประทานพื้นที่เป็นเขตอาศัยน้ำฝน บางปีฝนแล้งก็ประสบปัญหาผลผลิตเสียหาย ทำให้เกิดความคิดว่าการทำการเกษตรเพียงอย่างเดียวไม่เพียงพอในการเลี้ยงดูครอบครัว จึงเริ่มเข้าทำงานในสถานีส่งสัญญาณโทรทัศน์ช่อง ๗ ซึ่งสถานที่ทำงานอยู่ใกล้บ้านจึงทำให้สามารถทำการเกษตรควบคู่ไปด้วย ทำให้ได้เริ่มมีทักษะด้านงานช่าง ต่อมาเริ่มหาอาชีพเสริมด้วยการทำปุ๋ยสูตรเลี้ยงโคขุน จำนวน ๓๓ ตัว โดยใช้กากถั่วเหลืองที่ขอจากเกษตรกรที่ปลูกมาเป็นอาหารสัตว์ แต่ประสบปัญหาไม่มีเวลาดูแลโคเนื่องจากมีงานประจำ

และทำไร่นาด้วยจึงเลิกอาชีพเลี้ยงโคขุน ต่อมาได้สนใจการทำเกษตรทฤษฎีใหม่โดยการทำการเกษตรแบบผสมผสาน จึงเริ่มขยายการปรับเปลี่ยนนามาปลูกไม้ผล โดยเริ่มทดลองปลูกลิ้นจี่ มังคุด และลำไย แต่ก็ตายเสียหายทั้งหมด เนื่องจากขาดแคลนน้ำในช่วงฤดูแล้งน้ำ จนได้มีโอกาสได้ไปศึกษาดูงานการปลูกมะปรางที่จังหวัดกำแพงเพชร จึงทดลองปลูกมะปรางหวาน จำนวน ๓๐ ต้น โดยขยายการปรับเปลี่ยนนา แต่ก็ยังทำนาไว้กินอีกส่วนหนึ่ง และเริ่มขยายการปรับเปลี่ยนนามาทดลองปลูกมะนาวและผักหวานในพื้นที่เดียวกับมะปรางหวาน ช่วงนั้นเพื่อนเกษตรกรข้างเคียงต่างไม่เห็นด้วย เพราะการปลูกผักหวานต้องปลูกคู่กับต้นแค ทำให้คนทั่วไปคิดว่าปลูกแต่ต้นแค และในช่วง ๓ ปีแรก ยังไม่มีผลผลิตและรายได้ ในขณะที่เพื่อนบ้านทำนามีรายได้ทุกปี จนผ่านไป ๒-๓ ปี เริ่มมีผลผลิตจากผักหวาน มะปราง และมะนาว และมีรายได้จากการจำหน่ายผลผลิต จึงเริ่มขยายพื้นที่อีก ๑ ไร่เพื่อปลูกผักหวาน และเจาะบ่อบาดาล เพื่อใช้ในไร่นาสวนผสม และได้มีเกษตรกรทั้งในและนอกพื้นที่เข้ามาเรียนรู้เป็นประจำ และเริ่มใช้พลังงานแสงอาทิตย์มาใช้ในการสูบน้ำจากร่องสวนและวางระบบน้ำมินิสปริงเกอร์ ให้กับพืชที่ปลูกในแปลง

๒) ปัญหาหรือความท้าทายอะไรที่ผลักดันให้เกิดการทำการเกษตรโดยใช้หลักวิชาการและการนำเทคโนโลยีนวัตกรรมมาใช้

ปัญหาหรือความท้าทายที่ผลักดันให้เกิดการทำการเกษตรโดยใช้หลักวิชาการและการนำเทคโนโลยีนวัตกรรมมาใช้ คือ ปี ๒๕๖๐ ได้เกษียณจากงานประจำ และเป็นเกษตรกรเต็มตัวอีกครั้ง แต่ในปีนั้นแปลงปลูกประสบอุทกภัย ทำให้ผักหวานที่ปลูกใหม่ จำนวน ๑ ไร่ น้ำท่วมเสียหายทั้งหมด จึงปรับเปลี่ยนพื้นที่น้ำท่วมและส่วนที่ปลูกข้าวเป็นพื้นที่ปลูกไม้ผลทั้งหมด ปรับพื้นที่นาทำร่องสวนเพื่อเลี้ยงปลาน้ำจืด และปลูกมะม่วงน้ำดอกไม้สีทอง มะพร้าวน้ำหอม กล้วยหอมทอง และอินทผลัม โดยวางระบบน้ำหยดและมินิสปริงเกอร์ ใช้พลังงานแสงอาทิตย์ในการสูบน้ำจากร่องสวน และบ่อบาดาลทั่วทั้งแปลง

๑.๒ รายละเอียดของการทำการเกษตรโดยใช้หลักวิชาการและนวัตกรรมหรือเทคโนโลยีที่นำมาใช้ในแปลงเรียนรู้ ฐานเรียนรู้

๑) การทำการเกษตรโดยใช้หลักวิชาการและนวัตกรรมหรือเทคโนโลยีการเกษตรใดที่ได้นำมาปรับใช้ในกิจกรรมการเกษตร (เช่น การลดการเกิดปัญหาเรื่องดิน น้ำ อากาศ ในพื้นที่ การลดต้นทุนการผลิต การลดการระบาดของศัตรูพืช การเพิ่มผลผลิต การเพิ่มมูลค่าผลผลิต ได้มีการนำนวัตกรรม และเทคโนโลยีมาปรับใช้อย่างไรบ้าง)

ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร อำเภอศรีราชา ทำการเกษตรโดยใช้หลักวิชาการและนวัตกรรมหรือเทคโนโลยีการเกษตรใดที่ได้นำมาปรับใช้ในกิจกรรมการเกษตร การลดการเกิดปัญหาเรื่องดิน และน้ำในพื้นที่ทำการเกษตรโดยใช้เทคโนโลยีในการให้น้ำด้วยระบบน้ำหยดและมินิสปริงเกอร์ โดยใช้พลังงานแสงอาทิตย์ใน

การสูบน้ำ จากร่องสวนและบ่อบาดาล ทำให้เกิดการหมุนเวียนพลังงานภายในพื้นที่ น้ำที่ใช้ในสวนจะไม่สูญหาย เนื่องจากมีการทำร่องน้ำในสวนลดปัญหาการขาดแคลนน้ำและช่วยลดต้นทุนการผลิต

๒) อธิบายขั้นตอนการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีหรือนวัตกรรมทางการเกษตรของท่าน

ในขั้นตอนการสูบน้ำเพื่อใช้ในระบบการให้น้ำทั้งแบบระบบน้ำหยดและมินิสปริงเกอร์ โดยปกติจะต้องมีการใช้พลังงานในการสูบน้ำจากตัวปั๊ม ซึ่งหากใช้ไฟฟ้าหรือน้ำมันเชื้อเพลิงจะต้องเพิ่มต้นทุนในการทำสวน จึงเริ่มศึกษาการใช้ระบบพลังงานแสงอาทิตย์ โดยเริ่มต้นจากการใช้แผงโซลาร์เซลล์ ๑ แผง แบบมีล้อลากเพื่อให้สามารถเคลื่อนย้ายไปตามปั๊มที่เราต้องการสูบน้ำ ซึ่งสามารถลดต้นทุนได้จริง จึงเริ่มมีการขยายแผงและติดตั้งระบบพลังงานแสงอาทิตย์เต็มระบบภายในสวน

๓) อธิบายขั้นตอนการทำการเกษตรโดยใช้หลักวิชาการ เช่น การใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน การปรับเปลี่ยนพันธุ์พืชที่ทนต่อสภาพภูมิอากาศ ด้านทานต่อโรคแมลง เป็นต้น (ให้อธิบายขั้นตอน วิธีการอย่างละเอียด)

ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร อำเภอคีรีมาศ การทำการเกษตรโดยใช้หลักวิชาการ โดยการปลูกพืชผสมผสาน ซึ่งในสวนจะมีการปลูกหลายชนิดร่วมกันในพื้นที่เดียวกันเป็นพืชแซม เช่น พริก มะนาว ซึ่งการปลูกพืชหลายชนิดร่วมกันช่วยลดการระบาดของศัตรูพืชและโรคพืช และยังช่วยเพิ่มความหลากหลายของผลผลิตและเพิ่มความยั่งยืนของระบบนิเวศเกษตร นอกจากนี้การปลูกพืชหลายชนิดช่วยดึงดูดแมลงที่เป็นประโยชน์ เช่น แมลงผสมเกสร และแมลงศัตรูธรรมชาติ (แมลงห้ำ แมลงเบียน) ซึ่งจะช่วยควบคุมประชากรของแมลงศัตรูพืช วิธีการจัดการศัตรูพืชและโรคพืชที่มีประสิทธิภาพและยั่งยืน ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อเกษตรกรและสิ่งแวดล้อม นอกจากนี้ยังได้รับสนับสนุนแมลงหางหนีบจากทางสำนักงานเกษตรอำเภอคีรีมาศ ในการนำมาปล่อยในสวนเพื่อเพิ่มปริมาณแมลงศัตรูธรรมชาติ

๒. ผลสำเร็จและประโยชน์ที่ได้รับต่อการทำอาชีพการเกษตร: ผลลัพธ์ที่ได้รับจากการนำนวัตกรรม/เทคโนโลยี มาปรับใช้ในกิจกรรมการเกษตรคืออะไร เช่น ต้นทุน รายได้ ผลผลิต (ใส่รายละเอียดข้อมูลเชิงตัวเลขเพิ่มเติม เพื่อการเปรียบเทียบเชิงประจักษ์ และให้ระบุสินค้าเกษตรที่ทำการผลิตใน ศพก.ของท่าน)

๒.๑ สินค้าเกษตรที่มีการดำเนินกิจกรรมใน ศพก. มีดังนี้

๑) สินค้าเกษตร ด้านพืช ที่มีการผลิตใน ศพก. มีทั้งหมด ๖ ชนิด ประกอบด้วย

๑.๑) อินทผลัม	พื้นที่ปลูกจำนวน ๗.๒๕ ไร่
๑.๒) มะยงชิด และมะปรางหวาน	พื้นที่ปลูกจำนวน ๒ ไร่
๑.๓) มะนาว	พื้นที่ปลูกจำนวน ๐.๗๕ ไร่
๑.๔) ผักหวานป่า	พื้นที่ปลูกจำนวน ๐.๒๕ ไร่

๑.๕) มะม่วง	พื้นที่ปลูกจำนวน ๐.๒๕ ไร่
๑.๖) พืชอื่นๆ	พื้นที่ปลูกจำนวน ๐.๒๕ ไร่
- ๒) สินค้าเกษตร ด้านประมง ที่มีการผลิตใน ศพก. มีทั้งหมด ๔ ชนิด ประกอบด้วย
๒.๑) ปลานิล	จำนวน ๒๐๐ ตัว
๒.๒) ปลาตะเพียน	จำนวน ๒๐๐ ตัว
๒.๓) ปลาช่อน	จำนวน ๑๐๐ ตัว
๒.๔) กุ้งฝอย	จำนวน ๑,๐๐๐ ตัว
- ๓) สินค้าเกษตร ด้านปศุสัตว์ ที่มีการผลิตใน ศพก. มีทั้งหมด ๑ ชนิด ประกอบด้วย
๓.๑) ไก่ไข่	จำนวน ๑๐ ตัว
- ๔) สินค้าเกษตร ด้านอื่น ๆ ที่มีการผลิตใน ศพก. มีทั้งหมด ๒ ชนิด ประกอบด้วย
๔.๑) ต้นกล้าผักหวานป่า	จำนวน ๑๐๐ ต้น
๔.๒) ต้นกล้าอินทผลัม	จำนวน ๕๐ ต้น
- ๒.๒ ต้นทุนการผลิตสินค้าเกษตรใน ศพก.มีดังนี้ (ในระบุด้านทุนการผลิตสินค้าเกษตรหลัก)
- ๑) สินค้า มะยงชิดและอินทผลัม มีต้นทุนการผลิต ดังนี้
๑.๑) ปุ๋ยมูลวัว	เป็นเงิน ๒๔๐ บาท/ไร่
๑.๒) ปุ๋ยมูลนกกระทา	เป็นเงิน ๒๐๐ บาท/ไร่
๑.๓) โบรอน	เป็นเงิน ๑๐๐ บาท/ไร่
๑.๔) โพแทสเซียม	เป็นเงิน ๑๒๐ บาท/ไร่
๑.๕) ปุ๋ยอื่นๆ	เป็นเงิน ๒๕๐ บาท/ไร่
๑.๕) ค่าแรงงาน	เป็นเงิน ๑,๒๐๐ บาท/ไร่
๑.๖) บรรจุภัณฑ์ต่างๆ ผลไม้	เป็นเงิน ๑,๒๐๐ บาท/ไร่
๑.๗) ค่าแรง-ค่าน้ำมันตัดหญ้า	เป็นเงิน ๕๐๐ บาท/ไร่
รวมต้นทุนการผลิต	๓,๘๑๐ บาท/ไร่
รายได้	๓๕,๐๐๐ บาท/ไร่
- ๒.๓ รายได้ของเกษตรกรต้นแบบ มีดังนี้
- ๑) รายได้รายวัน (ได้รายวันจากการจำหน่ายสินค้าเกษตรที่มีการให้ผลผลิตได้ทุกวันของท่าน)
ได้จากอะไรบ้าง ระบุ
เฉลี่ยรายได้วันละ - บาท/วัน
- ๒) รายได้รายสัปดาห์ (ได้รายสัปดาห์จากการจำหน่ายสินค้าเกษตรที่มีการให้ผลผลิตได้ทุกสัปดาห์ของท่าน)
ได้จากอะไรบ้าง ระบุ พริก
เฉลี่ยรายได้สัปดาห์ละ ๒๐๐-๓๐๐ บาท/สัปดาห์
- ๓) รายได้รายเดือน (ได้รายเดือนจากการจำหน่ายสินค้าเกษตรที่มีการให้ผลผลิตได้ทุกเดือนของท่าน)
ได้จากอะไรบ้าง ระบุ มะนาว, ผักหวาน
เฉลี่ยรายได้เดือนละ ๓,๐๐๐ - ๔,๐๐๐ บาท/เดือน
- ๔) รายได้รายปี (ได้รายปีจากการจำหน่ายสินค้าเกษตรที่มีการให้ผลผลิตได้ทุกปีของท่าน)
ได้จากอะไรบ้าง ระบุ มะยงชิด, อินทผลัม
เฉลี่ยรายได้ปีละ ๔๒๐,๐๐๐ บาท/ปี

๒.๔ ประโยชน์ที่ได้รับ (ประโยชน์ที่เกิดกับตนเอง เกษตรกรรายอื่น และประโยชน์ที่เกิดกับชุมชนมีอะไรบ้าง)

ปัจจุบันนายคนวงค์ บัวน่วม ดำรงตำแหน่ง ประธานศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) ซึ่งมีเกษตรกรทั้งในและนอกพื้นที่มาศึกษาดูงานอยู่เป็นประจำ ได้รับการคัดเลือกเป็นเกษตรกรดีเด่น ระดับ จังหวัด สาขาอาชีพเลี้ยงสัตว์น้ำจืด นอกจากนั้นยังถูกยกย่องว่าเป็นผู้เชี่ยวชาญด้านการทำสวนผสมทำให้เกิดความภาคภูมิใจในอาชีพเกษตรกร และสามารถถ่ายทอดความรู้ให้แก่ผู้ที่สนใจการทำสวนผสม เป็นต้นแบบและแรงบันดาลใจเกษตรกรในพื้นที่ที่ทำเกษตรเชิงเดี่ยวให้ปรับเปลี่ยนมาทำเกษตรผสมผสานอีกด้วย

๓. ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและการอนุรักษ์:

๓.๑ เทคโนโลยี/นวัตกรรมที่นำมาปรับใช้ในกิจกรรมการเกษตรของท่านมีการช่วยรักษาสิ่งแวดล้อมหรืออนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่แปลงเกษตรของท่านและชุมชนอย่างไร

นวัตกรรมที่ใช้ในแปลงเกษตรผสมผสาน คือ การทำระบบให้น้ำโดยใช้โซล่าเซลล์พลังงานแสงอาทิตย์ ซึ่งมีแรงจูงใจจากบุตรชายที่เรียนจบช่างไฟฟ้าทำให้มีองค์ความรู้เรื่องการวางระบบไฟฟ้าจึงทดลองใช้โซล่าเซลล์พลังงานแสงอาทิตย์ นำมาใช้ทดแทนการใช้น้ำมันในการสูบน้ำจากร่องสวนเพื่อลดค่าใช้จ่ายในการทำเกษตร โดยเริ่มจากการทดลองใช้บางส่วนแล้วเห็นผลว่าลดค่าใช้จ่ายได้จริงจึงขยายผลใช้ระบบการให้น้ำโซล่าเซลล์พลังงานแสงอาทิตย์เต็มพื้นที่ ถือเป็นการลดมลพิษให้สิ่งแวดล้อมเนื่องจากพลังแสงอาทิตย์เป็นพลังงานสะอาดไม่ก่อให้เกิดมลพิษทางอากาศ

๓.๒ ประโยชน์ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ (ที่เกิดจากการทำกิจกรรมทางการเกษตร ใน ศพก.)

ประโยชน์ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ที่เกิดจากการทำกิจกรรมทางการเกษตร ใน ศพก. เกิดจากการปรับปรุงพื้นที่ทำร่องสวนเพื่อกักเก็บน้ำไว้สำหรับใช้ในสวน โดยการให้น้ำจะเป็นการสูบน้ำในร่องสวน และน้ำบาดาล ทำให้เกิดการหมุนเวียนน้ำภายในสวนและช่วยกักเก็บน้ำสำรองสำหรับใช้ในฤดูแล้งโดยน้ำในร่องจะซึมเข้าสู่ดินทำให้ดินมีความชื้นสม่ำเสมอช่วยควบคุมระดับความชื้นของดินในแปลง นอกจากนี้การทำร่องน้ำในสวนยังช่วยระบายน้ำส่วนเกินเพื่อป้องกันน้ำท่วม

๔. ผลสำเร็จการทำงานให้ชุมชนในฐานะ ศพก. ที่เป็นเชิงประจักษ์

๔.๑ ผลสำเร็จการปฏิบัติงานในฐานะ ศพก. เป็นที่ประจักษ์

๔.๑.๑ มีความรู้เกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานด้านการเกษตรของพื้นที่

จากจุดเริ่มต้นการทำการเกษตรโดยการปลูกข้าวหอมมะลิไว้กิน ซึ่งจะสามารถปลูกได้ปีละครั้ง เนื่องจกสมัยนั้นยังไม่มีระบบชลประทาน อาศัยน้ำฝน บางปีฝนแล้งก็ประสบปัญหาผลผลิตเสียหาย ทำให้การทำการเกษตรโดยการทำนาเพียงอย่างเดียวไม่เพียงพอต่อการเลี้ยงดูคนในครอบครัว เริ่มขยายการปรับเปลี่ยนนา เริ่มทดลองปลูกลิ้นจี่ มังคุด และลำไย โดยแบ่งพื้นที่ส่วนหนึ่งจากพื้นที่นา แต่ก็ตายเสียหายทั้งหมด เนื่องจากขาดแคลนน้ำในช่วงฤดูแล้งน้ำ ทำให้สนใจศึกษาเรื่องการทำการเกษตรมากขึ้นโดยเริ่มปรับพื้นที่นา เพื่อทำร่องสวนเพื่อเลี้ยงปลา น้ำจืดและกักเก็บน้ำไว้ในฤดูแล้ง ต่อมาเริ่มใช้พลังงานแสงอาทิตย์มาใช้ในการสูบน้ำจากร่องสวนและวางระบบน้ำมินิสปริงเกอร์ ให้กับพืชที่ปลูกในแปลง

๔.๑.๒ การให้บริการในการเป็นจุดอบรม ศึกษาดูงาน และเป็นวิทยากรในการถ่ายทอดความรู้

ปี ๒๕๖๑

- วิทยากรเรื่องเกษตรผสมผสาน ให้กับเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการเสริมสร้างรายได้ให้แก่เกษตรกรรายย่อย อำเภอศรีมาศ จำนวน ๑๕ รุ่น
- วิทยากรให้ความรู้เรื่อง เกษตรผสมผสาน ให้แก่ผู้เข้าร่วมอบรมโครงการส่งเสริมการตลาดต้นทุนการผลิตขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองจิก
- วิทยากรประจำฐานเรียนรู้การใช้พลังงานทดแทน งานวันถ่ายทอดเทคโนโลยีเพื่อเริ่มต้นฤดูกาลผลิตใหม่

ปี ๒๕๖๒

- วิทยากรเรื่องเกษตรผสมผสาน การจัดกระบวนการเรียนรู้เกษตรกรผู้นำ
- วิทยากรเรื่องเกษตรผสมผสาน โครงการส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียง สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอศรีมาศ

ปี ๒๕๖๕

- วิทยากรเรื่อง การลดต้นทุนการผลิต โครงการส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียง จัดโดย กอ.รมน.

ปี ๒๕๖๘

- วิทยากรเรื่อง การทำเกษตรทฤษฎีใหม่ โครงการศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร เสริมสร้างศักยภาพเกษตรกรผู้นำ

๔.๑.๓ การให้บริการด้านการแก้ไขปัญหา เป็นที่ปรึกษาในการแก้ไขปัญหของเกษตรกรในพื้นที่ รวมถึงการรับเรื่องร้องเรียนในพื้นที่

ในการให้บริการด้านการแก้ไขปัญหา เป็นที่ปรึกษาในการแก้ไขปัญหของเกษตรกรในพื้นที่ รวมถึงการรับเรื่องร้องเรียนในพื้นที่ที่จะดำเนินการผ่านการประชุมคณะกรรมการเครือข่าย ศพก. และแปลงใหญ่ระดับอำเภอ ซึ่งจะมีแปลงใหญ่และศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรอำเภอศรีราชา และศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรเครือข่ายทุกตำบลเข้าร่วมประชุมทำให้ทราบปัญหาในพื้นที่ และหาทางออกร่วมกันผ่านการประชุม โดยหากปัญหาใดไม่สามารถแก้ไขหาทางออกร่วมกันในที่ประชุมได้ จะเข้าสู่กระบวนการนำเสนอปัญหาต่อที่ประชุมคณะกรรมการเครือข่าย ศพก. และแปลงใหญ่ระดับจังหวัดต่อไป

๔.๑.๔ การให้บริการด้านข้อมูลข่าวสาร และด้านวิชาการเกษตร

ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) อำเภอศรีราชา จังหวัดสุโขทัย มีจุดมุ่งหมายเพื่อเป็นศูนย์กลางในการถ่ายทอดเทคโนโลยีการผลิต และการบริหารจัดการแปลงด้านการเกษตรเป็นพื้นที่ต้นแบบในการแก้ไขปัญหาด้านการเกษตรในพื้นที่ และเป็นแหล่งเรียนรู้การทำเกษตรโดยใช้เทคโนโลยีด้านการเกษตรและพลังงานสะอาดโดยมีเกษตรกรเจ้าของศูนย์เป็นต้นแบบการทำเกษตรที่ประสบผลสำเร็จ โดยการให้บริการด้านข้อมูลข่าวสารจะเน้นให้เกษตรกรที่สนใจเข้ามาศึกษาเรียนรู้ได้ที่ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.)

๔.๑.๕ การขยายผลองค์ความรู้สู่การปฏิบัติของเกษตรกร (มีช่องทางในการขยายผลอย่างไร เกษตรกรในชุมชน หรือเกษตรกรที่น่าองค์ความรู้ไปปฏิบัติได้อย่างไร และผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นกับเกษตรกรที่น่าองค์ความรู้ไปปฏิบัติอย่างไร)

การขยายผลองค์ความรู้สู่การปฏิบัติของเกษตรกรได้มีแนวทางการขยายผลองค์ความรู้จากการเป็นแหล่งศึกษาดูงาน และแหล่งถ่ายทอดองค์ความรู้ผ่านโครงการของหน่วยงานต่างๆ เช่น โครงการศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร เสริมสร้างศักยภาพเกษตรกรผู้นำ โดยสำนักงานเกษตรอำเภอศรีราชา เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการส่วนใหญ่ได้นำองค์ความรู้เรื่องการทำเกษตรแบบผสมผสานไปปรับใช้ และองค์ความรู้เรื่องการปรับปรุงพื้นที่ ตลอดจนการให้น้ำโดยใช้พลังงานแสงอาทิตย์ เกษตรกรส่วนใหญ่สนใจและนำไปปรับใช้ ทำให้ช่วยลดต้นทุนการในผลิตสินค้าเกษตรได้

๔.๑.๖ การมีส่วนร่วมในการพัฒนางานส่งเสริมการเกษตรในพื้นที่ร่วมกับชุมชน หรือหน่วยงานในพื้นที่

คณะกรรมการ ศพก. ผู้นำชุมชน เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร เกษตรกรต้นแบบ มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กัน เพื่อจัดทำแผนการดำเนินงานของ ศพก. ตลอดจนรวมกันขับเคลื่อนการดำเนินงานของ ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรอำเภอศรีราชาให้เป็นไปตามเป้าหมายด้านการเป็นต้นแบบ ในการแก้ปัญหาด้านพื้นที่ การทำการเกษตรโดยนำเทคโนโลยีมาปรับใช้ในพื้นที่และผลิตพืชทางเลือกใหม่มีมูลค่าสูง ลดต้นทุนการเกษตรด้วยพลังงานสะอาด ลดการใช้พลังงานสิ้นเปลือง

นอกจากนี้ในชุมชนยังถือเป็นชุมชนเข้มแข็งจากการประกวดหมู่บ้านยั่งยืนและหมู่บ้านรุ่งอรุณ ในปี ๒๕๖๖ โดยทางชุมชนให้ความสำคัญกับศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรอำเภอศรีราชา ให้เป็นจุดฐานหลักของชุมชนในการประกวด และยังได้มีรายการโทรทัศน์ “รายการเมืองไทยใหญ่อุดม ช่วงเกษตรสมุนไพรไทย” ทางช่อง ททบ.๕ เข้ามาถ่ายทำที่ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรอำเภอศรีราชา

๔.๑.๔ บทบาทในการเป็นประธานคณะกรรมการศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) อย่างไรบ้าง

บทบาทในการเป็นประธานคณะกรรมการศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) ในการประชุมคณะกรรมการเครือข่าย ศพก. และแปลงใหญ่ระดับอำเภอที่จัดขึ้นทุกไตรมาส เพื่อให้แปลงใหญ่และศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรอำเภอศรีราชา และศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรเครือข่าย ได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ตลอดจนร่วมกันวิเคราะห์ปัญหาและหาแนวทางแก้ไข นอกจากนี้ยังนำปัญหาด้านการเกษตรของเกษตรกรในพื้นที่อำเภอศรีราชาเข้าสู่การประชุมคณะกรรมการเครือข่าย ศพก. และแปลงใหญ่ระดับจังหวัด เพื่อวิเคราะห์ปัญหาและหาแนวทางแก้ไขต่อไป

๔.๒ ความภาคภูมิใจในการเป็น ศพก.

๔.๒.๑ ความภาคภูมิใจในการดำเนินงานเป็น ศพก. ในการร่วมขับเคลื่อนการพัฒนาด้านเกษตรในชุมชน
ความภาคภูมิใจในการดำเนินงานเป็น ศพก. ในการร่วมขับเคลื่อนการพัฒนาด้านเกษตรในชุมชน เริ่มจากการปรับเปลี่ยนพื้นที่ปลูกพืชแบบผสมผสาน ซึ่งเดิมทำนาเพียงอย่างเดียวในพื้นที่ ๑๒ ไร่ มีรายได้เพียงปีละ ๘๐,๐๐๐ - ๑๐๐,๐๐๐ บาท เมื่อมีการปรับเปลี่ยนการทำเกษตรแบบผสมผสานทำให้มีรายได้เพิ่มขึ้น นับว่าประสบความสำเร็จอย่างมากเนื่องจากไม่ผลที่ปลูกยังให้ผลผลิตอีกหลายปี จึงมีต้นทุนการผลิตน้อย นอกจากนั้นในศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรอำเภอศรีราชา ยังมีเกษตรกรที่สนใจแวะเวียนมาเรียนรู้ และหน่วยงานต่างๆ ให้ความสนใจและให้การสนับสนุนอีกด้วย ทำให้สามารถเป็นแหล่งศึกษาดูงานของทั้งคนในชุมชนและต่างพื้นที่ ทำให้เป็นแรงบันดาลใจในการ

๔.๒.๒ ความเป็นผู้นำและความเป็นจิตอาสา

๑) ความเป็นผู้นำชุมชนในรูปแบบทางการและไม่เป็นทางการ

เนื่องจากนายคนาค บ้วนวม ประธานศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร ถือเป็นเกษตรกรที่ประสบความสำเร็จในการทำการเกษตรทำให้สามารถเป็นสถานที่สำหรับศึกษาดูงาน และได้มีหน่วยงานราชการให้การสนับสนุนและร่วมดำเนินการ ได้แก่ กรมพัฒนาที่ดิน ให้ความรู้ด้านการปรับปรุงบำรุงดิน สำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์สุโขทัย ให้ความรู้ด้านการทำบัญชีครัวเรือน บัญชีต้นทุนการผลิตวิทยากรในชุมชน ให้ความรู้ด้านการเกษตร ซึ่งผลสำเร็จจากการบูรณาการการทำงานร่วมกันหน่วยงานต่างๆ ส่งผลให้ ศพก. มีการขับเคลื่อนการดำเนินการได้อย่างต่อเนื่อง มีความเข้มแข็งและเห็นผลเป็นรูปธรรม สามารถเป็นแหล่งเรียนรู้และให้คำปรึกษาแก่เกษตรกรในพื้นที่ได้ และสามารถสร้างเครือข่ายเกษตรกรในชุมชนทำให้เป็นที่รู้จัก

๒) การเสียสละต่อประโยชน์ส่วนรวม

นายคนาค บ้วนวม เป็นเกษตรกรที่มีความใฝ่รู้ และมีจิตสาธารณะ ช่วยเหลือเกษตรกรในชุมชน เป็นที่ปรึกษาในด้านการทำการเกษตร จึงได้จัดตั้งเป็นศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) ของอำเภอ เนื่องจากสภาพพื้นที่มีความพร้อมเป็นแหล่งเรียนรู้ เป็นต้นแบบการแก้ปัญหาในพื้นที่ และมีจุดเด่นในเรื่อง การใช้พลังงานแสงอาทิตย์ในการทำการเกษตร เพื่อลดต้นทุนการผลิตด้วยพลังงานสะอาด ลดการใช้พลังงานสิ้นเปลือง ซึ่งหลังจากมีการจัดตั้งศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรอำเภอคีรีมาศ ได้มีการคัดเลือกคณะกรรมการจากชุมชนมาช่วยกันบริหารงาน ศพก. เครือข่าย โดยคัดเลือกจากกลุ่มอาชีพหรือผู้นำ

ในชุมชนที่มีความสนใจและเสียสละ ซึ่งคณะกรรมการดังกล่าวจะมีการแบ่งหน้าที่ตามถนัดของตนเอง และคณะกรรมการจะมีทุกช่วงวัยเพื่อช่วยให้มีความคิดเห็นที่หลากหลายและพัฒนาผู้ที่บริหาร ศพก. ให้ต่อเนื่อง

๕. ข้อคิดประจำตัวในการทำงาน

ทำวันนี้ให้ดีที่สุด

ส่วนที่ ๔ ผู้ร่วมดำเนินการถอดบทเรียน

๑. ดำเนินงานถอดบทเรียน โดย (ระบุผู้มีส่วนร่วมในการดำเนินงานถอดบทเรียน)

๑. นางสาวณิวรรณ จันท์นาค นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรปฏิบัติการ (ผู้รับผิดชอบงานศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร)

๒. นางสาวจุฑามาศ หวานใจ นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรปฏิบัติการ (ผู้รับผิดชอบตำบลหนองจิก)

๒. กระบวนการถอดบทเรียน/เครื่องมือที่ใช้

กระบวนการถอดบทเรียนตั้งทีมถอดบทเรียนและประชุมวางแผนการดำเนินงาน จากนั้นกำหนดขอบเขตและวางแผนการถอดบทเรียน โดยใช้เครื่องมือแบบสัมภาษณ์ และสังเกตการณ์การดำเนินงานของ ศพก.

๓. ปัญหา/อุปสรรค และข้อเสนอแนะในการดำเนินการถอดบทเรียน

ไม่สามารถถอดบทเรียนตามแผนได้เนื่องจากภารกิจงานของทีมถอดบทเรียนและประธานศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรและข้อมูลที่ใช้ในการรายงานผลการถอดบทเรียนมีจำนวนมาก ทำให้ต้องลงพื้นที่ถอดบทเรียนถึงเดือนกรกฎาคม ๒๕๖๘ เพื่อเก็บข้อมูลเพิ่มเติม

*****หมายเหตุ** ๑. ให้แนบภาพประกอบในแต่ละข้อ

๒. ใส่ภาคผนวกในส่วนของแผนที่แสดงที่ตั้ง ศพก. และศพก. เครือข่าย หรือส่วนอื่นๆที่เกี่ยวข้องในการดำเนินงานของ ศพก.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ที่ตั้งศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรอำเภอคีรีมาศ จังหวัดสุโขทัย

